

SPRAWOZDANIA

Marcin Buchholz¹

ORCID: 0000-0002-5914-0652

Sprawozdanie z udziału w dniach 22–26 września 2025 r. w praktykach zorganizowanych przez Instytut Kształcenia Policji Landu Bawaria w miejscowości Ainring, w Niemczech. Wyjazd zrealizowano w ramach programu „Erasmus +”

Streszczenie: W dniach 22–26 września 2025 r. funkcjonariusz Akademii Policji w Szczytnie brał udział w szkoleniu zorganizowanym przez Instytut Kształcenia Policji Landu Bawaria (niem. Fortbildungsinstitut der Bayerischen Polizei — BPFI) w Niemczech. Artykuł przedstawia przebieg wizyty.

Słowa kluczowe: Erasmus+, Fortbildungsinstitut der Bayerischen Polizei, kształcenie policjantów, przestępczość, przesłuchanie, rozmowa profilaktyczno–ostrzegawcza,

Abstract: Between September 22 and 26, 2025, an officer from the Police Academy in Szczytno took part in a training course organized by the Bavarian Police Training Institute (Fortbildungsinstitut der Bayerischen Polizei — BPFI) in Germany. The article presents the course of the visit.

Keywords: Erasmus+, Fortbildungsinstitut der Bayerischen Polizei, police training, crime, interrogation, warning to potential offenders.

Akademii Policji w Szczytnie zaproponowana została oferta udziału słuchaczy lub kadry dydaktycznej w szeregu praktyk w terenowych jednostkach policji landu Bawaria. Dzięki temu, w ramach programu Erasmus+, nadkom. Marcin Buchholz odbył tygodniową praktykę w Instytucie Kształcenia Policji Landu Bawaria (niem. Fortbildungsinstitut der Bayerischen Polizei, BPFI, dalej jako: BPFI) w miejscowości Ainring. Land ten w przekazach medialnych przedstawiany jest jako jeden z przodujących w federacji w niemieckiej w zapewnieniu bezpieczeństwa wewnętrznego². Na taki stan rzeczy wpływ ma wiele czynników m.in. system szkolenia funkcjonariuszy policji w tym landzie. Zadanie to realizuje Instytut Kształcenia Policji Landu Bawaria. Znajduje się on w południowo–wschodniej części landu Barawia, Rejencja Górna Bawaria, powiat Bertessgarden. Instytut założony został w 1975 r. Jego głównym zadaniem

jest doksztalcanie czynnych zawodowo funkcjonariuszy policji z tego landu. Personel szkoły liczy 250 osób (w tym 113 funkcjonariuszy policji). Według danych zaprezentowanych przez organizatora praktyki, w 2024 r. w różnego rodzaju seminariach (szkoleniach) wzięło udział łącznie 1368 uczestników. Seminarium trwa od 5 do 10 dni. W ofercie Instytutu jest około 500 szkoleń z różnych obszarów tematycznych. To, jakie szkolenia w danym roku kalendarzowym będą prowadzone zależy od potrzeb terenowych jednostek policji. To one z wyprzedzeniem zgłaszają potrzebę przeszkolenia policjantów w obszarach znajdujących się w ofercie szkoły. Jednostki terenowe mogą również wskazywać na potrzebę przeszkolenia swoich funkcjonariuszy w zagadnieniach nie objętych jeszcze systemem seminariów. Wówczas Instytut opracowuje program takiego szkolenia, konsultując jego zawartość i przebieg z osobami będącymi ekspertami w danej dziedzinie. W ofercie szkoleniowej są zagadnienia m.in. z następujących obszarów: zarządzanie informacją, technika i taktyka kryminalistyczna, polityka i nauki społeczne, prawo, ruch drogowy. Są również programy dla policjantów będących tuż przed przejściem na emeryturę. Seminarium te mają wskazać uczestnikom, co powinni robić, by cieszyć się świadczeniem w dobrym zdrowiu. Dodatkowo BPFI ma w swojej ofercie kursy aktywizujące sportowo czynnych funkcjonariuszy. Organizowane są one w chatkach górskich należących do wspomnianego instytutu. Sport, aktywność fizyczna policjantów czy pracowników cywilnych często była poruszana

Zdjęcie 1. Zapoznanie się z procesem planowania seminariów w BPFI
Źródło: Archiwum prywatne

¹ Marcin Buchholz, nadkom., wykładowca Zakładu Studiów nad Przestępczością Instytutu Służby Kryminalnej Akademii Policji w Szczytnie. Ukończył administrację na Uniwersytecie Warmińsko–Mazurskim w Olsztynie oraz bezpieczeństwo wewnętrzne w Akademii Policji w Szczytnie. Naukowe zainteresowania koncentruje wokół problematyki przestępczości kryminalnej oraz taktyki kryminalistycznej.

Adres do korespondencji: <m.buchholz@apol.edu.pl>.

² Innere Sicherheit, <<https://www.stmi.bayern.de/innere-sicherheit/>>, 7 października 2025 r. Strona Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Sportu i Integracji Landu Bawaria (niem. Bayerisches Staatsministerium des Inneren, für Sport und Integration).

w czasie rozmów z organizatorami szkolenia. Wszyscy pracownicy policji mają prawo do udziału w czterech godzinach zajęć sportowych w miesiącu. Dodatkowo szkoła raz w roku organizuje tzw. „dzień sportu” dla osób w niej zatrudnionych. Celem jest aktywizacja ruchowa wszystkich pracowników, przez co poprawia się ich samopoczucie oraz zadowolenie z pracy, a to z kolei wpływa na jej jakość. W Bawarii promocja sportu znajduje się w sferze kompetencji Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (dalej jako: Ministerstwo), co wynika z faktu, iż szef tego resortu odpowiada jednocześnie za realizację polityki państwa w obszarze kultury fizycznej i sportu. Z inicjatywy BPFI i przy wsparciu Ministerstwa od 13 lat szkoła prowadzi policyjne klasy sportowe. Kształcą one przyszłych policjantów przy jednoczesnym wpieraniu i umożliwieniu im rozwoju kariery sportowej. Sportami wiodącymi są dyscypliny zimowe. Warunkiem przyjęcia na taką formę studiów jest przejście całej procedury związanej z rekrutacją na stanowisko policyjne. Dodatkowo kandydat musi udokumentować swoje dotychczasowe osiągnięcia sportowe ze swojej dyscypliny. Jest to jedyna forma studiów prowadzona w całości przez BPFI dla nowo przyjętych policjantów. Program szkoleniowy dla sportowców jest rozłożony na 5 lat. Zwykle trwa 2,5 roku. Każdego roku tworzona jest jedna klasa składająca się z 10 studentów. Program szkolenia policyjnego realizowany jest w miesiącach letnich. Zajęcia prowadzone są do godziny 14⁰⁰. Po niej słuchacze realizują treningi sportowe. W okresie zimowym zajęć na studiach policyjnych nie ma. W tym czasie słuchacze biorą udział w zawodach sportowych w swojej dyscyplinie lub się do nich przygotowują. Po ukończeniu szkolenia w BPFI kursant jest pełnoprawnym funkcjonariuszem policji. Według pracowników Instytutu ten rodzaj studiów cieszy się dużym zainteresowaniem. Stoją za tym m.in. sukcesy sportowe kursantów i absolwentów. Jako przykłady podawano osiągnięcia np:

- Pius Paschke (drużynowy złoty medalista Mistrzostw Świata w Narciarstwie Klasycznym 2021 r.),
- Ramona Theresia Hofmeister (brązowa medalistka olimpijska z Pjongczang 2018 r. w gigancie równoległym).

Każdego roku 40 kandydatów aplikuje na ten typ studiów. Sportowcy którzy zakończyli swoją karierę sportową, dzięki ukończeniu studiów policyjnych, mogą wykonywać zawód policjanta.

Instytut Kształcenia Policji w Ainring prowadzi również szkolenia z zakresu „wzmacniania odporności demokratycznej” wśród policjantów. W czasie ich trwania kładziony jest nacisk na istotę demokracji, jej znaczenie w społeczeństwie niemieckim, a także kluczowe zasady jej funkcjonowania. Jak podkreślali rozmówcy, funkcjonariusze pochodzą z różnych środowisk i dotyczą ich też zagrożenia związane np. z uprzedzeniami czy radykalizacją poglądów³. Tym bardziej, że doświadczenie zawodowe może wzmacniać nieobiektywne postępowanie wobec osób o odmiennych poglądach, wyglądzie, pochodzących z odmiennych kultur⁴. Szkolenia mają

temu zapobiegać. Zwracano również uwagę na problematykę dezinformacji, manipulacji faktami wobec społeczeństwa niemieckiego a tym samym policjantów. Funkcjonariusze, stykając się ze zdarzeniem o charakterze np. kryminalnym mogą być wystawieni na działania zniekształcające rzeczywisty jego przebieg, okoliczności, w tym motyw i tożsamość sprawców. To może wpływać na podejmowane przez nich błędne decyzje. Jako przykład podawano szereg podpałów samochodów spalinyowych na terenie całego kraju. Sprawcy przez jakiś czas pozostawali anonimowi. Analiza gromadzonego materiału dowodowego pozwalała na typowanie jako podpalaczy osób związanych ze środowiskiem radykalnych członków lub sympatyków Partii Zielonych⁵. Ostatecznie okazało się, że za tymi działaniami stoją służby rosyjskie. Ich celem było skierowanie podejrzeń na ugrupowania „proekologiczne”, lewicowe, co miało postawić je w negatywnym świetle i tym samym zdyskredytować promowane przez nie działania popierające w Niemczech „zieloną transformację”.

Podjęty został również temat „teorii spiskowych”. Problematyka ta jest przedmiotem badań pracowników działu nauk społecznych w BPFI. Z ich informacji wynika, że osoby decydujące się na przeprowadzenie zamachu w formie „aktywnego strzelca” (osoby prowadzące zajęcia na opisanie takiego zachowania używały zwrotu *der Amoklauf*), w większości zbadanych przez nich przypadków znajdowały się pod wpływem, bądź były wyznawcami różnych teorii spiskowych (np. reptilianie). W ramach przeciwdziałania teoriiom spiskowym i dezinformacji pracownicy Instytutu prowadzą krótkie szkolenia mające na celu uczulenie policjantów na te zjawiska. Jako przykład podano seminarium zorganizowane w 2024 r. w kantine Instytutu, godzinach 19–22, przeznaczone dla wszystkich chętnych. Uczestnikom na telebimach przedstawiano różnego rodzaju treści z mediów społecznościowych lub opisywanych jako pochodzące z serwisów informacyjnych. Korzystając ze swojego smartfona i logując się na określoną aplikację, policjanci decydowali czy przedstawiane informacje oceniają jako prawdę lub fałsz. Po zakończonym szkoleniu uczestnicy otrzymali informację zwrotną co do podejmowanych wyborów.

Kolejnym etapem praktyki było zapoznanie się z ofertą szkoleniową z dziedziny kryminalistyki. Z tego zakresu BPFI prowadzi seminaria ze zwalczania przestępczości przeciwko życiu i zdrowiu, wolności seksualnej, gospodarczej, nieletnich, środowisku. Zaprezentowano sale symulacyjne w których m.in. prowadzone są seminaria z postępowania na miejscu popełnienia zabójstwa. Szkolenie to trwa 14 dni. W tym czasie policjanci trenują właściwe postępowanie na miejscu ujawnienia zwłok z wykorzystaniem manekinów. Funkcjonariuszom zwracana jest również uwaga na możliwości pozyskiwania danych pozwalających na ustalenie czasu zdarzenia z różnego rodzaju urządzeń np. robotów sprzątających. Na kursy te zapraszani są sędziowie i prokuratorzy, którzy dzielą się z uczestnikami swoimi uwagami na temat sposobu zabezpieczania śladów

³ Problematyka radykalizacji wśród funkcjonariuszy policji jest też przedmiotem badań w krajach niemieckojęzycznych, zob. S. Staubli, N. Tamm, *Radikalisierung im Schweizer Polizeiwesen*, „Kriminalistik” 2025, nr 10, s. 565

⁴ Zagadnienie szerzej opisuje przykładowo artykuł: D. Oßwald, D. Köhler, *Begegnungsformate zur Stärkung der demokratischen Resilienz innerhalb der Polizei*, „Kriminalistik” 2025, nr 10, s. 578

⁵ Sojusz 90/Zieloni (niem. *Bündnis 90/Die Grünen*) — lewicowa partia polityczna w Republice Federalnej Niemiec, utworzona w 1993 r. w wyniku połączenia koalicji ruchów obywatelskich byłej Niemieckiej Republice Demokratycznej — Sojusz 90, z zachodnoniemiecką partią Zielonych, której poprzednicy powstałi w latach 70. XX w., jako element nowych ruchów społecznych i ekologicznych. <https://pl.wikipedia.org/wiki/Sojusz_90/Zieloni>, 21 października 2025 r.

i dowodów w podobnych przypadkach. Ich punkt widzenia pozwala uzmysłowić policjantom, jakie okoliczności są ważne w procesie dowodowym. W tym programie akcentowane jest również zjawisko wtórnej traumatyzacji⁶. Może ona wystąpić u osób mających kontakt z ludźmi doświadczającymi traumy. W Niemczech, w tym też w Landzie Bawaria, funkcjonują KIT (niem. *Kriseninterventionsteam*) co można przetłumaczyć jako zespoły interwencji kryzysowej. Są one częścią składową systemu ratownictwa medycznego. Służą wsparciem psychologicznym np. członkom rodzin w przypadku nagłej śmierci osoby bliskiej⁷. Pracownicy KIT są zapraszani na tego typu kursy i przedstawiają ich uczestnikom procedurę uzyskania stosownej pomocy. Co ważne, również policjanci obsługujący zdarzenia traumatyczne lub wykonujący czynności z osobami doświadczającymi wtórnej traumy mogą również jej doświadczyć. Dlatego też, w czasie tego seminarium, funkcjonariusze dowiadują się jak i gdzie mogą skorzystać z pomocy zespołu KIT.

W szkoleniach funkcjonariuszy policji Landu Bawaria zwraca się też uwagę na pracę z osobowymi źródłami dowodowymi. W tym celu są realizowane kilkupoziomowe kursy przesłuchań świadków oraz podejrzanych. Punktem wyjścia jest szkolenie podstawowe z tego zakresu, trwające 5 dni. Pozwala ono nabyć zasadnicze umiejętności w prowadzeniu tego typu czynności. Ukończenie go jest punktem wyjścia do udziału w tych specjalistycznych. Programy kładą nacisk na uzyskanie przez ich uczestników umiejętności praktycznych. W ofercie szkoleniowej Instytutu są seminaria uczące rejestrowania (zapis audio i wideo) przebiegu przesłuchania, bądź dotyczące prowadzenia przesłuchań osób podejrzanych o popełnienie zabójstwa. Uczestnictwo w tym ostatnim jest przeznaczone dla funkcjonariuszy z dużym doświadczeniem zawodowym. Jako prowadzący szkolenie, zapraszani są z jednostek terenowych policjanci prowadzący tego typu przesłuchania. Schemat takiego kursu wygląda następująco: uczestnicy dokonują analizy konkretnego, historycznego zdarzenia kryminalnego (spawy prowadzonej przez nauczających i zakończonej wyrokiem sądowym), a następnie przygotowują się i przeprowadzają przesłuchanie na bazie danej sprawy. Również na ten kurs zapraszani są prokuratorzy i sędziowie.

W czasie rozmów z pracownikami BPFI prokuratorzy i sędziowie zwracali uwagę na problematykę prowadzenia przesłuchań, rozmów z dziećmi i nieletnimi. W niemieckim systemie prawnym czynności te wykonują policjanci — konieczne jest zatem ich szkolenie w tym zakresie. Tym bardziej, że dzieci podatne są na sugestię ze strony osoby dorosłej (w tym przesłuchującej), mogą używać słownictwa niezrozumiałego dla prowadzącego czynność, a często ważne treści przekazują gestami. W obliczu tych problemów pracownicy Instytutu zgłosili się do projektu badawczego wdrażanego w Wyższej Szkole w Lucernie w Szwajcarii. Prowadzony jest on min. przez prof. dr. Susanna Niehaus. Jego celem jest stworzenie w oparciu o sztuczną inteligencję programu do szkolenia policjantów z prowadzenia rozmów z dziećmi w wieku od 4 do 12 lat. Rozwijane oprogramowanie tworzy awatar dziecka, które „zachowuje” się adekwatnie

do sposobu prowadzenia rozmowy przez funkcjonariusza. Po zakończonej symulacji prowadzący dostaje informację zwrotną o popełnionych błędach. Po tym może przystąpić do kolejnej rozmowy, mając na uwadze popełnione błędy. Projekt ten ma być zakończony w 2026 r., a produkt końcowy przeznaczony dla szwajcarskich funkcjonariuszy policji. W tym kraju, podobnie jak w Niemczech, przesłuchania dzieci są prowadzone przez funkcjonariuszy policji. Jednak w Szwajcarii wymagane jest ukończenia specjalistycznego kursu w tym zakresie. Narzędzie to ma wspomóc ten proces⁸.

Do BPFI należy również Centralny Ośrodek Szkolenia Psów w miejscowości Herzogau. Są w nim prowadzone szkolenia psów specjalizujących się w poszukiwaniu:

- narkotyków,
- ładunków wybuchowych,
- banknotów,
- zwłok,
- osób,
- substancji służących do podpaleń,
- nośników danych.

Ten ostatni rodzaj szkolenia czworonogów ma wspomóc funkcjonariuszy w przypadku prowadzenia przeszukań w sprawach np. związanych z pornografią dziecięcą. Psy rozpoznają zapachy nośników danych tj. dyski twarde, karty pamięci przenośne pamięci USB i inne, które mogą być łatwo ukryte. Są one niewielkich rozmiarów a kształtem i wyglądem mogą przypominać zupełnie inne przedmioty, przez co są trudne do znalezienia. Tego typu szkolenia psów trwają w Herzogau od 3 lat. Kluczowe dla uzyskania pozytywnego efektu z takiego przeszukania jest to, by psy wykonywały je przed ludźmi. Ważnym elementem jest również utrzymanie koncentracji zwierzęcia, która w tym przypadku wynosi 20 minut. Dlatego do jednej czynności angażowane są 3 lub 4 zespoły pracujące jedno po drugim.

W czasie wizyty uczestniczono w seminarium poświęconym przestępczości nieletnich. Zajęcia prowadzili pracownicy szkoły oraz np. pracownicy Instytutu Medycyny Sądowej Uniwersytetu Ludwika i Maksymiliana w Monachium (Uniwersytet Monachijski). Tematami wystąpień były m.in. substancje chemiczne przyjmowane przez młodzież, obrażenia ciała młodzieży w przypadku przestępstw uszczerbku na zdrowiu. Pracownik Polizeipräsidium in Münschen Asbjörn Wappler wygłosił wykład dotyczący rozmowy profilaktyczno-ostrzegawczej (niem. *Gefährderansprache*) w działaniach policji wobec nieletnich. Omówił jej cele, znaczenie w zapobieganiu przestępczości oraz jej przebieg. Podał przykłady jej praktycznego zastosowania i osiągnięte efekty. Prezentowany przez niego program działań obowiązuje w Policji Landu Bawaria od 2018 r. Jest on m.in. następstwem zamachu z dnia 22 lipca 2016 r. w Monachium. W tym dniu, 18 letni Ali Sonboly (z poistoletu Glock) otworzył ogień w centrum handlowym „Olympia”. Zginęło 9 osób (w wieku od 14 do 45 lat, głównie pochodzenia bliskowschodniego i bałkańskiego), a 27 osób zostało rannych. Zamachowiec odebrał sobie życie. W wyniku przeprowadzonego śledztwa ustalono, że sprawca leczył się psychiatrycznie, interesował

⁶ Więcej: G. Bąk, N. Ogińska-Bulik, *Wtórna traumatyzacja wśród funkcjonariuszy policji. Konsekwencje i uwarunkowania*, Warszawa 2024.

⁷ Zobacz np. <<https://www.kit-muenchen.de/>>, 21 października 2025 r.

⁸ Więcej informacji zobacz: *Virtual Kids — Virtuelle Charaktere zur Verbesserung der Qualität von Kindesbefragungen*, <<https://www.hslu.ch/de-ch/hochschule-luzern/forschung/projekte/detail/?pid=5467>>, 23 października 2025 r.

się zbrodnią Andersa Breivika oraz strzelaninami szkolnymi w Stanach Zjednoczonych. Sonboly dokonał ataku w 5. rocznicę masakry w Norwegii (w Oslo) oraz na wyspie Utoya. W jego domu znaleziono „album” ze zdjęciami z doniesień medialnych o masakrach z użyciem broni palnej. Ujawniono również książkę amerykańskiego psychologa Petera Langmana *Why Kids Kill: Inside The Minds Of School Shooters*, która porusza tę tematykę. Sprawca wyrażał również w Internecie ksenofobiczne i skrajnie prawicowe poglądy. Przez platformę Steam⁹ miał kontakt z 21-letnim Williamem Atchisonem, który rok po ataku Sonbolyego, w grudniu 2017 r., dokonał strzelaniny w swojej dawnej szkole średniej w miejscowości Aztec w stanie Nowy Meksyk¹⁰. Rozmowa profilaktyczno-ostrzegawcza to środek stosowany przez policję, polegający na poinformowaniu danej osoby ustnie lub pisemnie, że została ona uznana za potencjalne zagrożenie. Uprawnienie do tego typu działań uregulowane jest w ustawie o „Zadaniach i uprawnieniach Policji Landu Bawaria” [niem. *Gesetz über die Aufgaben und Befugnisse der Bayerischen Polizei (Polizeiaufgabengesetz — PAG)*] z 1990 r.¹¹ Wymienia ona ogólne okoliczności w których policja może podjąć tego typu działania w szczególności, gdy są one konieczne, aby¹²:

1. Zapobiegać przestępstwom, wykroczeniom lub działaniom wrogim konstytucji albo je powstrzymywać,
2. Usuwać stany spowodowane takimi działaniami lub
3. Odpierać zagrożenia albo usuwać stany, które zagrażają życiu, zdrowiu lub wolności osoby albo rzeczom, których zachowanie leży w interesie publicznym, bądź naruszają te dobra.

Konkretnym celem tego środka jest wywarcie wpływu na zachowanie osoby, aby zapobiec popełnieniu przez nią przestępstwa. Dlatego też, rozmowa ta jest prowadzona¹³:

- z osobami, które ze względu na swoje zachowanie zostały zakwalifikowane jako stwarzające potencjalne zagrożenie;
- wobec których istnieje przesłanka wskazująca na planowanie przestępstwa;
- wobec których nie ma wystarczających dowodów do wszczęcia postępowania karnego;
- wobec osób, z uwagi na ogólny interes bezpieczeństwa publicznego.

Jak prezentowano w czasie zajęć, niebezpieczeństwo ze strony określonej osoby nie jest cechą statystyczną i wynika ono z zachowania danego człowieka. Natomiast to ostatnie jest sumą osobowości oraz sytuacji w których osoba się znajduje. Przy szacowaniu zagrożenia w prezentowanym podejściu, należy zadać następujące pytania:

1. Z jaką osobą mam do czynienia?
2. W jakiej sytuacji znajduje się ta osoba lub znajdzie się w przyszłości?
3. Jak zależne są od siebie okoliczności z pytań 1 i 2?

⁹ Platforma do cyfrowej dystrybucji gier, programów, treści dla graczy, łącząca funkcje sklepu, systemu wieloosobowego i serwisu społecznościowego (czat, znajomi, fora).

¹⁰ Strzelanina w Monachium, <[https://pl.wikipedia.org/wiki/Strzelanina_w_Monachium_\(2016\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Strzelanina_w_Monachium_(2016))>, 4 listopada 2025 r.

¹¹ <<https://www.gesetze-bayern.de/Content/Document/BayPA-G-11>>, 4 listopada 2025 r.

¹² Tamże, art. 11 Allgemeine Befugnisse.

¹³ Gefährderansprache, <<https://kujus-strafverteidigung.de/stra-frecht/gefahderansprache/#:~:text=Eine%20Gef%C3%A4hrderansprache%20ist%20eine%20Ma%C3%9Fnahme,um%20eine%20Straftat%20zu%20verhindern>>, 4 listopada 2025 r.

Wymieniano etapy w szacowaniu zagrożenia ze strony określonej osoby:

1. Jej osobowość, motywacja w relacjach;
2. Jej czynniki ryzyka;
3. Czynniki ograniczające ryzyko — jej czynniki ochronne;
4. Ocena sytuacji;
5. Prognozy w formie możliwych scenariuszy.

Do czynników ryzyka zaliczano min. długi, choroby, rozstania, brak perspektyw, utrata pracy. Jako ochronne wymieniano chociażby: stabilne środowisko rodzinne, praca, związki partnerskie, plany na przyszłość, ustrukturyzowany przebieg dnia.

W czasie wykładu zwrócono uwagę na pomocną w zrozumieniu przedstawianego problemu koncepcję modelu *Weg zur Gewalt* (ang. *pathway to violence*) — droga ku przemocy¹⁴. Model ten pozwala zobrazować, w jaki sposób dochodzi do przemocy ukierunkowanej¹⁵. Jak podkreślano, przemoc nie bierze się znikąd i może mieć swoistą dynamikę. Zaprezentowano możliwe stadia takiego procesu. Ich dynamizm może być różny w zależności od osoby lub okoliczności i nie zawsze w każdym przypadku muszą się one pojawić. Jednak, co do zasady, wyróżnia się następujące etapy¹⁶:

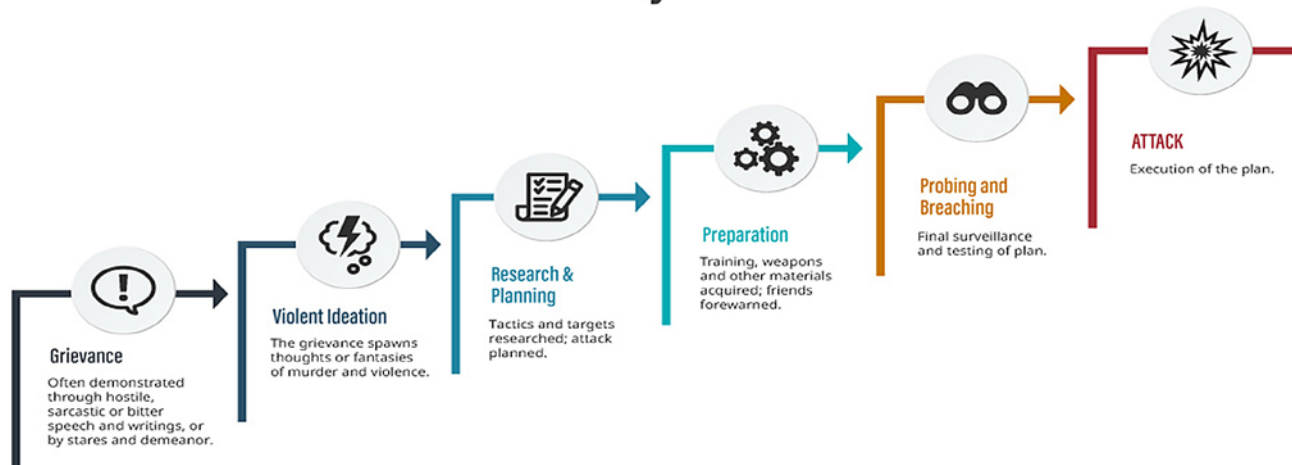
1. **URAŻA, PRETENSJA:** ktoś może czuć się pokrzywdzony z powodu wyobrażonego lub rzeczywistego doświadczenia. To uczucie może wynikać z poczucia niesprawiedliwości, wiktymizacji lub statusu outsidera. Zachowania mogą obejmować wypowiedzi, szkice lub teksty charakteryzujące się wrogością, sarkazmem lub goryczą.
2. **MYŚL O PRZEMOCY:** obejmuje myślenie lub rozważanie przemocy związanej z krzywdą. Zachowania mogą obejmować myśli lub fantazje o zabójstwie i przemocy.
3. **BADANIA I PLANOWANIA:** zastanawianie się nad tym, kto, kiedy i w jaki sposób popełni akt przemocy w odpowiedzi na krzywdę. Na tym etapie badane są konkretne cele i taktyki, a atak jest planowany w sposób bardziej konkretny.
4. **PRZYGOTOWANIA:** przygotowanie do ataku może obejmować identyfikację i zdobycie środków, broni i narzędzi niezbędnych do realizacji planu. Na tym etapie można również uprzedzić przyjaciół.
5. **PRÓBY — BADANIE:** ten etap obejmuje poszukiwanie słabych punktów, które pomogą osobie przeprowadzić atak. Może to dotyczyć miejsca popełnienia czynu, sposobu uzyskania do niego dostępu lub sposobu ucieczki po zakończeniu zamachu. Na tym etapie może zostać przeprowadzona obserwacja, a osoba lub osoby atakujące mogą również przetestować swoje plany.
6. **ATAK:** ostatni etap drogi prowadzącej do przemocy. Na tym etapie osoba realizuje swój plan i dokonuje ataku. Niektóre czynniki stresogenne lub czynniki ryzyka mogą wzmocnić poczucie krzywdy lub zwiększyć gotowość do użycia przemocy w odpowiedzi na tę krzywdę.

¹⁴ Problematyka prewencji w przeciwdziałaniu aktom przemocy w tym „pathway to violence”, <<https://www.fbi.gov/file-repository/reports-and-publications/making-prevention-a-reality.pdf/view>>, 5 listopada 2025 r.

¹⁵ Więcej informacji, Pathway to Violence, <https://www.youtube.com/watch?v=_4XM4nfkq30&t=241s>, 5 listopada 2025 r.

¹⁶ The pathway to violence, <<https://vptraining.org/courses/community-member-training/lessons/module-2-notice-and-identify/topic/s/the-pathway-to-violence/>>, 4 listopada 2025 r.

The Pathway to Violence

Rysunek 1. Schemat modelu drogi do przemocy (niem. *Weg zur Gewalt*)

Źródło: Pathway to violence, <<https://www.torchstoneglobal.com/where-the-attack-cycle-intersects-the-pathway-to-violence/>>, 4 listopada 2025 r.

W kontekście przemocy ukierunkowanej podkreślano znaczenie pojawienia się tzw. „czerwonych flag”. Sam zwrot oznacza określone zjawiska, zdarzenia lub zachowania które mogą służyć popełnianiu przestępstw lub przygotowaniu do ich popełnienia. „Czerwone flagi” odgrywają rolę sygnałów ostrzegawczych o możliwości popełnienia przestępstwa; jako takie stanowią w wielu przypadkach narzędzie diagnostyczne, są użyteczne w identyfikacji zagrożeń¹⁷. W przypadku przemocy ukierunkowanej mogą się one pojawić w kilku obszarach:

- **osobowość:** np. paranoiczna, dyssocjalna, skłonność do sporów, przesadne zamyślenie do broni;
- **zachowanie:** np. czynności przygotowawcze, systematyczne treningi strzeleckie z bronią palną, kontakty z osobami o podobnych poglądach;
- **okoliczności — kontekst:** np. zagrożenie utratą pracy, zagrożenie wydaleniem ze szkoły, utrata domu lub mieszkania;
- **eskalacja** (czynności bezpośrednio poprzedzające zamach) np.: specyficzne zapowiedzi, wypowiedzanie skonkretyzowanych gróźb, zakup broni.

Jednym z najbardziej akcentowanych elementów związanym z prowadzeniem rozmowy z osobą mogącą stanowić zagrożenie było przygotowanie się do niej. Jak było podkreślane wielokrotnie — „przygotowanie jest wszystkim”. Na ten element składa się m.in:

- konieczność zrozumienia sprawy/przypadku (akta karne, wcześniejsze wyroki, opinie psychologiczne);
- ustalenie, czy nad osobą jest sprawowana opieka/nadzór (znajduje pod nadzorem kuratorskim);
- hipotezy dotyczące wyjaśnienia problematycznego zachowania (obraza/odrzućenie, impulsywność, wpływ substancji psychoaktywnych, zaburzenia psychiczne);
- zastanowienie się, czy konieczna jest ekspertyza psychologiczna (AMOK, choroba psychiczna, niejasne motyw);
- porozumienie — w przypadku niewystarczającej znajomości języka niemieckiego najlepiej poprosić o pomoc koleżę/

koleżankę posiadającego/ą odpowiednią znajomość języka obcego (Czy dostępny jest *native speaker*?);

- zastanowienie się, jakich informacji brakuje do tej pory;
- ustalenie sposobu rozpoczęcia rozmowy i podział ról w czasie jej trwania;
- ustalenie, czy wizyta ma być zapowiedziana bądź spontaniczna;
- określenie odpowiedniego miejsca;
- ustalenie, czy zespół interdyscyplinarny może ułatwić rozpoczęcie rozmowy;
- ustalenie, czy udział psychologa jest wskazany;
- opracowanie scenariuszy przebiegu rozmowy;
- przejrzyste postępowanie;
- zadbanie o bezpieczeństwo własne;
- określenie, jakie środki wsparcia można rozważyć już na wstępnym etapie:

- pomoc terapeutyczna (ośrodek profilaktyczny, specjalistyczna poradnia, itp.)
- urząd ds. młodzieży (np. ambulatoryjna pomoc wychowawcza)
- stowarzyszenia socjalno-pedagogiczne (referat socjalny)
- doradztwo dla dłużników
- organy rozstrzygające spory
- szkolna służba kryzysowa
- organizacje pozarządowe (profilaktyka alkoholowa, przemoc itp.)
- urząd mieszkaniowy.

W czasie prowadzenia rozmowy funkcjonariusze powinni zwracać uwagę na nawiązanie relacji z osobą. W praktyce sprowadza się to do tego, że osoba, z którą jest prowadzona rozmowa, oczekuje uwagi, chce zostać dostrzeżona, oczekuje poważnego traktowania oraz szacunku.

Rozpoczęcie rozmowy zaczyna się od:

- krótkiego wyjaśnienia dotyczącego zarządzania zagrożeniami (współpraca różnych organów w celu uspokojenia sytuacji, możliwość przedstawienia własnego punktu widzenia);
- wyjaśnienie, że są to dobrowolne środki zapobiegawcze;

¹⁷ J. Konieczny, *Kryminalistyczny leksykon śledztwa*, Opole 2020, s. 57.

- konfrontacji ze znanymi informacjami, faktami;
- przestanie: zachowanie musi ulec zmianie i istnieją możliwości uzyskania wsparcia;
- pozostawienie miejsca na punkt widzenia drugiej strony.

Cały proces związany z prowadzeniem tej rozmowy kończy się oceną osoby oraz całości zebranych informacji. Pozwala to na podjęcie decyzji do dalszego postępowania policji lub włączenie w cały proces innych instytucji.

W czasie wykładu podano przykłady z praktyki służbowej wykorzystania rozmowy z osobą zakwalifikowaną, jako mogącą stanowić zagrożenie. Jednym z nich była historia 19 letniego mężczyzny. 2 stycznia 2024 r. pod jedną z relacji z zamachu w szkole w miejscowości Columbia w USA w 1999 r. umieścił on komentarz: „I'll start shooting anyway¹⁸”. O wpisie tym zostały powiadomione służby. 12 lutego 2024 r. zostały przeprowadzone przeszukania pomieszczeń zajmowanych przez rodzinę mężczyzny. W trakcie czynności ujawniono i zabezpieczono dużą ilość noży m.in.: karambit, noże myśliwskie, dwie maczety, dwa toporki, składane piły, długopis taktyczny, gaz pieprzowy. Ponad to ujawniono dziennik i manifest. W dzienniku znajdowały się m.in. nie tylko rysunki broni, ale też autoportrety mężczyzny, którego twarz zabrudzona była plamami krwi. Były też szkice innych mężczyzn (jak ustalono — kolegów z klasy) również ich twarze były zabrudzone krwią. Przy każdej z tych postaci była zaznaczona data śmierci tj. 20 kwietnia 1999 (data strzelaniny w Columbine w USA), a także napisy „naturalna selekcja”. Źródłem inspiracji dla mężczyzny mieli być Eric Harris, Dylan Klebold (sprawcy strzelaniny w Columbine), Reinhard Heydrich (niemiecki nazista) czy Adolf Hitler. Jako wrogów wskazywał — oprócz kolegów ze szkoły — również nauczycieli, a także osoby publiczne (niemieckich polityków — Olafa Scholza, Ditera Reitera, a także społeczność LGBTQ). Rozmowa policji z tym mężczyzną została przeprowadzona w dniach 12 lutego 2024 r. oraz 12 marca 2024 r. Pozwoliła ona m.in. na ustalenie, że jest on osobą narcystyczną, nie radzącą sobie z krytyką innych ludzi, jednocześnie manipulującą swoim otoczeniem, mało empatyczną w czasie rozmowy, z silną potrzebą kontrolowania i planowania swoich działań, ze skrajnym zamiłowaniem do broni (posiadanie jej, rozmyślanie o posługiwaniu się nią), z poglądami pravicowymi i nazistowskimi (dziewczyna powinna mieć wygląd „aryjski”). Przedstawiono również podjęte wobec tego mężczyzny działania m.in. udzielono pomocy psychiatrycznej (włącznie z czasowym umieszczeniem go w szpitalu psychiatrycznym dla dzieci i młodzieży), powiadomiono o tym przypadku Bundeswerę (mężczyzna aplikował do przyjęcia do służby wojskowej po to, aby mieć dostęp do broni palnej), zastosowano wobec niego zakaz posiadania broni, uniemożliwiono pisanie matury, nałożono obowiązek kontaktowania się z policją. W opisywanym przypadku podjęte działania ze strony organów państwa, w tym przeprowadzenie rozmowy, pozwoliły na uniknięcie potencjalnego zagrożenia. Jak podkreślano w tym, a także w innych przypadkach, podejmowane działania mają

charakter długofalowy. Rozmowa z osobą mogącą stanowić zagrożenie jest wykorzystywana jest przez policjantów Landu Bawaria również w przypadku sprawców przestępstw seksualnych ty też seryjnych podpałów. Dochodzi to niej momencie opuszczania przez nich miejsc izolacji penitencjarnej. Celem tych działań jest udzielenie im wsparcia, tak aby nie powrócili do popełniania przestępstw.

Praktyki w Fortbildungsinstitut der Bayerischen Polizei — BPFI w Ainring były doskonałą okazją do zapoznania się z systemem kształcenia funkcjonariuszy policji Landu Bawaria. W kontekście zagrożeń hybrydowych, szkolenia z zakresu wzmacniania „odporności demokratycznej” wśród funkcjonariuszy policji wydają się działaniem zasługującym na uwagę. Przedstawiona w artykule koncepcja prowadzenia rozmów z osobą mogącą stanowić zagrożenie wydaje się być interesującym rozwiązaniem. Jest ona szczególnie istotna w kontekście sprawców, którzy z różnych powodów są obarczeni wysokim ryzykiem powrotu do popełniania przestępstw przeciwko wolności seksualnej lub życiu i zdrowiu. Nasuwa się jednak pytanie o skuteczność takiego mechanizmu oraz realne możliwości jego implementacji w polskim systemie prawnym. Zagadnienia te stanowią wartościowy obszar dla dalszych badań.

Bibliografia

- Bąk G., Ogińska-Bulik N., *Wtórna traumatyzacja wśród funkcjonariuszy policji. Konsekwencje i uwarunkowania*, Warszawa 2024.
- Konieczny J., *Kryminalistyczny leksykon śledztwa*, Opole 2020.
- Oßwald D., Köhler D. *Begegnungsformate zur Stärkung der demokratischen Resilienz innerhalb der Polizei*, „Kriminalistik” 2025, nr 10.
- Staubli S., Tamm N. *Radikalisierung im Schweizer Polizeiwesen*, „Kriminalistik” 2025, nr 10.
- Innere Sicherheit, <<https://www.stmi.bayern.de/innere-sicherheit/>>, 7 października 2025 r. Strona Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Sportu i Integracji Landu Bawaria (niem. *Bayrisches Staatsministerium des Inneren, für Sport und Integration*).
- Virtual Kids — *Virtuelle Charaktere zur Verbesserung der Qualität von Kindesbefragungen*, <<https://www.hslu.ch/de-ch/hochschule-luzern/forschung/projekte/detail/?pid=5467>>, 23 października 2025 r.
- <[https://pl.wikipedia.org/wiki/Strzelanina_w_Monachium_\(2016\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Strzelanina_w_Monachium_(2016))>, 4 listopada 2025 r.
- <<https://www.gesetze-bayern.de/Content/Document/BayPAG-11>>, 4 listopada 2025 r.
- <<https://www.fbi.gov/file-repository/reports-and-publications/making-prevention-a-reality.pdf/view>>, 5 listopada 2025 r.
- Pathway to Violence, <https://www.youtube.com/watch?v=_4XM4nfkq30&t=241s>, 5 listopada 2025 r.
- The pathway to violence, <<https://vptraining.org/courses/community-member-training/lessons/module-2-notice-and-identify/topics/the-pathway-to-violence/>>, 4 listopada 2025 r.

¹⁸ „I tak zacznę strzelać” [tłum. własne].